

KRÓNIKA

ZACHAR JÓZSEF

„A HADTÖRTÉNELEM KORUNK OSZTÁLYHARCÁBAN”

Az NDK Nemzeti Néphadseregének tudományos ülése Karl Marx születésének 165. és halálának 100. évfordulója alkalmából

1983. március 24-én Potsdamban az NDK Hadtörténelmi Intézete adott otthont annak a nagyszabású tudományos rendezvénynek, amely a Karl Marx-émlékvégre tekintettel, életművéből kiindulva, a hadtörténelmet, mint a magas szintű harckészültség és a szükséges harci erő hatékony tényezőjét vizsgálta korunk osztályharcának összefüggéseiben. Az ülésen részt vettek az NDK Nemzetvédelmi Minisztériumának vezetői, az NSZEP Központi Bizottságának képviselői, az NDK társadalomtudományi intézeteinek vezetői, az NDK Nemzeti Néphadseregének, Határőrségének és Polgári Védelmének vezető beosztású parancsnokai és politikai munkásai, továbbá az NDK-ban ideiglenesen állomásozó szovjet katonai erők parancsnokának politikai helyettese, valamint a testvéri hadseregek hadtörténelmi intézeteinek képviselői.

Az ülést Prof. dr. *Reinhard Brühl* vezérőrnagy, az NDK Hadtörténelmi Intézetének parancsnoka nyitotta meg. Üdvözölte a megjelenteket, majd azt hangsúlyozta, az ülés ahhoz kíván hozzájárulni, hogy Karl Marxnak a német hadtörténelemmel kapcsolatos elméleti és módszertani felismeréseit még jobban, még céltudatosabban és még hatékonyabban lehessen alkalmazni.

Ezt követően *Heinz Hoffmann* hadsereg-tábornok, az NSZEP KB Politikai Bizottságának tagja, az NDK nemzetvédelmi minisztere tartotta meg referátumát. Bevezetőben kiemelte, hogy a Marx által megalapozott, Engels és Lenin által továbbfejlesztett hadelméletből és katonapolitikai nézetekből a szocialista német államot védő haderők új ösztönzéseket és indítatásokat kívánnak nyerni, hogy a jövőben is hűen és felelősségteljesen teljesíthessék osztálymegbízatásukat, az NDK védelmi erejének állandó fokozásá-

val megóvják a népeket egy harmadik világháborútól és biztosítsák a fejlett szocializmus építését német földön. A tudományt forradalmi erőknek tekintve nemcsak ideológiai-elméleti területén, hanem a gyakorlatban is fontos szerepet játszik a gazdaság, politika és háború összefüggéseiről szóló marxi elmélet.

Az előadó ezt követően a marxi—lenini hadtörténelemnek, mint tudományos diszciplinának a párt ideológiai harcában betöltött szerepét elemezte. Hangsúlyozta, hogy Marxnál a hadtörténelem is a munkásosztály és pártja számára kidolgozott forradalmi stratégia és taktika egyik szükségszerű eleme volt. Az osztályharc formáiba beleértette a fegyveres harcot is, így a proletariátusnak ezt is el kell sajátítania, hogy teljesíthesse történelmi küldetését, a kizsákmányolás, elnyomás és háború nélküli világ megteremtését. Marx és Engels a hadtörténelmet kiemelte egyes események esetleges felfedéséből és leírásából, sőt a hadtörténelmi folyamatok tudományos kutatásának és az abból következő törvényszerűségek feltárásának szintjére emelte. Ennek eredményeként pedig tudományos érveket adott a munkásosztálynak, amelyek segítségével az felismerheti a háború valódi okait és jellegét, így léteerdekeinek megfelelően foglalkozhat állást és eleget tehet felszabadító és békeküldetésének. Marx és Engels számára a katonai erő alkalmazása mégis az utolsó eszköznek számított, amelyet a burzsoázia kényszeríthet rá az alapvetően békeszerető és békére hajló proletariátusra. Ezt a gondolatot éppen napjainkban szükséges nyomtatékosan hangsúlyozni. Mivel azonban szükség lehet a fegyveres erő alkalmazására, a hadügy és a háborúk elemző kutatása korunkban is elengedhetetlen. Eközben a hadelméletet és a katonapolitikát mindenkor az adott konkrét szociális-gazdasági és társadalmi-történelmi feltételekből kell leve-

zetni. Így az eddiginél nagyobb figyelemmel kell feltárni a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korában a nemzetközi erőviszonyok ellentmondásos fejlődését, mindenekelőtt azokat a mód-szereket, amelyekkel az imperializmus meg akarja akadályozni a forradalom továbbterjedését. A kapitalizmus általános válságával összefüggésben a hadtörténelem adhat választ a válság és háború összefüggésének kérdésére, ez a válasz viszont a vezető katonai személyiségek számára tanulságos, és ezáltal a hadtörténelem a párt politikai harcában értékes eszköz. Ugyanakkor a hadtörténelem a hadseregre és háborúra vonatkozó, azokat történetiségükben vizsgáló és összefüggéseiben elemző tevékenységével erős fegyver az ideológiai harcban is. A hadtörténelem tanulmányozása koncentráltan közvetíti azokat az ismereteket, amelyek szükségesek a helyes döntésekhez és amelyek egyúttal erősítik az ügyünk legyőzhetetlenségébe vetett hitet és meggyőződést. Ezek az ismeretek ugyanakkor ösztönzőleg hatnak a hadelmélet terén is.

Előadása következő részében Heinz Hoffmann az imperializmus háborús előkészületeinek leleplezésével kapcsolatosan szövegezte a hadtörténelem felelősségéről. Kiemelte, hogy éppen a hadtörténelem tudományos művelése jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy feltárjuk, milyen konkrét történelmi, gazdasági és politikai okok eredményezik a kizsákmányoló társadalmak háborúit, hogyan keresnek kiutat az uralkodó osztályok társadalmuk belső nehézségeiből és válságából háborús kalandok révén. A kapitalista társadalmi rendszer általános válságfolyamatának kiéleződésével fokozódott az imperialisták kiszámíthatatlansága és a kockázatossá váló hajlandósága. Az Egyesült Államok kormányzata a világtörténelem legnagyobb szabású fegyverkezési programjával kíván abba a helyzetbe kerülni, hogy mindenfajta háborút sikeresen vívhasson meg. Ez a szocializmussal való „totális szembekerülés” politikájának irányvételét jelzi. A politikai zsaroláson és a gazdasági gyengítésen túlmenően így a szocializmust építő országok, elsősorban a Szovjetunió, nyílt, akár fegyveres megtámadásával is számolnunk kell. Az USA-imperializmus képviselői viszonylag nyíltan beszélnek arról, hogy még ebben a században meg kell semmisíteni a szocializmust, mint világrendszert, és biztosítani kell saját világuralmukat. Az erre való készülődés jegyében az általános fegyverkezés a társadalmi élet minden területére kiterjed, ugyanakkor a katonai stratégia különleges helyet foglal el a politikai döntéshozatal-

ban. Az USA fő szövetségeseinek, az NSZK-nak a kül- és hadpolitikájában is éleződő agresszivitással kell a jövőben számolni. Ennek jegyében a két világrendszer határán minőségesleg megújítják a külföldön levő, eddig is legerősebb amerikai atomfegyver-arsenált. Ez együtt fog járni, ahogyan erre egyes jelekből már következtetni lehet, újabb antikommunista és szovjetellenes támadásokkal, amelyek a szocialista világrendszer belső bomlasztását célozzák. Fel kell tehát készülnünk az imperialista hazugságok és történelemhamisítás leleplezésére.

Ézt követően az NDK nemzetvédelmi minisztere a szocializmus és a béke dialektikájáról szövegezte. A marxizmus klasszikusainak ezzel a hadelméleti és hadtörténelmi örökségével kapcsolatosan elsőként azt hangsúlyozta, hogy a nemzetközi helyzet veszélyes kiéleződése időszakában is elsődleges az életért, a békéért vívott küzdelem. A szocializmus és a béke lényegi egységét már Marx hangsúlyozta, a békeharc a munkásmozgalomnak kezdettől fogva hagyománya. A békéért és biztonságért vívott küzdelem korunkban nagy erőfeszítéseket igényel, fenn kell tartani a katonai egyensúlyt, hogy a szocialista államok elháríthassák az agresszív imperialista politikából fakadó veszélyeket. A NATO által erőltetett fegyverkezés a szocialista védelmi koalíciótól óriási erőfeszítéseket kíván meg. Társadalmi fejlettségéből fakadó minden előnyét, minden erőforrását tudatosan és tervszerűen mozgósítani kell minden szocialista országnak, hogy az imperialista agresszoroknál jobban felkészült legyen a fegyveres harcra. Csakis akkor győzhetik le a béke erői békében az agresszort, miközben határozott politikai és katonai cselekedettel elhárítják az imperialista ellenforradalmi diverziókat. Csakis akkor akadályozhatják meg a háborút, ha azt az imperializmus számára halálos kockázattá teszik. Meggyőződésünk, hogy korunkban a háború nem elkerülhetetlen sorsszerűség, meggyőződésünk, hogy az emberiségnek nem kell elpusztulnia. A szocializmus erőpozíciói láttán az imperializmus mindeddig helyi háborúkkal próbálkozott. A hadtörténelem állandó feladata, hogy ezek elemzésével a levonható hadművészeti és hadtudományi következtetésekhez hozzáegítsenek. Ugyanígy feladatuk, hogy a Varsói Szerződésben egyesült szocialista fegyveres erők hadgyakorlatainak gazdag tapasztalatát feltárják a jelenlegi és jövőbeli feladatok megoldása számára. A béke védelme és a szocializmus további erősítése a hadtörténelemtől további erőfeszítéseket igényel az ideológiai harc még hatékonyabb támogatása területén

is. Ennek érdekében a kutatási eredményeket, meggyőző módon közvetítve, át kell adni az oktatás és propaganda számára.

Befejezésül Heinz Hoffmann az NDK hadtörténelmi kutatása számára összefoglalta a legfontosabb napi feladatokat. Ezek: az NDK Nemzeti Néphadserege, Határőrsége és Polgári Védelme történetének eddigénél intenzívebb kutatása és a kutatási eredmények hasznosítása elsődlegesen a fegyverbarátság területén, a NATO haderőinek és katonai doktrínájának folyamatos kutatása, az elméleti, anyagi és ideológiai téren való háborús előkészületek elemzése, az 1945 óta ki-robbantott háborúk és háborús konfliktusok feltárása, a kutatási eredmények átadása a hadelméleti munka számára, az 1945 előtti német hadtörténelemtől eddig szerzett ismereteket gazdagító kutatások, a csapattörténetírás meggyorsítását szolgáló segítségnyújtás.

A nemzetvédelmi miniszter referátumához elsőként dr. *Egbert Fischer* ezredes (Wilhelm Pieck Katonapolitikai Főiskola) szolt hozzá. Korreferátumának témája az volt, miként fogták fel a marxizmus—leninizmus klasszikusai a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus egységét a szocializmus védelmében. Kiemelte, hogy korunk jelenlegi osztályösszeütközései egyértelműen bizonyítják, mennyire nem lehet megérteni és megoldani a béke és szocializmus megvédésének, a világforradalmi folyamat előrehaladásának kérdését a nemzeti és nemzetközi jegyek dialektikájának mély elemzése nélkül. Az így felismert fejlődési tendenciák fokozzák a felelősséget, hogy korunk minden politikai és katonai kérdését osztályalapon közelítsük meg. A szocializmus világméretű győzelmének nélkülözhetetlen alapfeltétele, hogy a proletariátus minden országban legyőzze saját burzsoáziját és azzal szemben megteremtse a proletárdiktatúrát az elért siker megőrzése érdekében. A külső ellenforradalmi támadások ellen pedig a győztes szocialista forradalomnak megfelelő védelmet biztosító új típusú hadsereget kell létrehozni. Miután a szocializmus több országban győzött, természetes a közös katonai szervezet, a harcösszeg, a fegyverbarátság. Az imperialista pszichológiai hadjárat éppen ezt szeretné szétroppantani, amikor a nemzeti sajátosságok túlhangsúlyozásával igyekeznek éket verni a szocialista országok és hadseregeik közé.

Ezt követően *Kurt Gottwald* vezérőrnagy (Nemzetvédelmi Minisztérium) Karl Marx hadelméleti örökségéről, a Nemzeti Néphadseregben folyó hadtudományi

munkásság aljáról beszélt. Hangsúlyozta, hogy egyetlen kizsákmányoló osztály sem hagyja el a történelem színpadát, míg az uralma fenntartását célzó harc minden lehetőségét ki nem próbálta. Így ma jelentős helyet foglal el a hadtudományi munkában mindazoknak a folyamatoknak az elemzése, amelyek a NATO imperialista agressziójának előkészületi szférájába tartoznak. Ugyanilyen fontosak a Varsói Szerződés vezető szervei és csapatai közti együttműködés to-fokozását célzó vizsgálatok.

A külföldi résztvevők közül kapott szót Prof. dr. *Pavel Andrejevics Zsilin* altábornagy, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának levelező tagja, a szovjet Hadtörténelmi Intézet parancsnoka. Korreferátumában a katonai káderek kiképzésével és nevelésével kapcsolatosan szolt a hadtörténelem szerepéről és funkciójáról. Bevezetőben kiemelte, hogy a hadtörténelem a hadelmélet és a katonai gyakorlat számára az általánosítható harci tapasztalatok megőrzője. De a marxizmus klasszikusai számára a hadtörténelem tanulmányozása azt is lehetővé tette, hogy jobban behatoljanak a háború és politika kölcsönös összefüggéséibe és ezek elemzésével kidolgozzák a forradalmi munkásmozgalom stratégiáját és taktikáját, viszonyát a háborúhoz, hadsereghez, militarizmushoz és a saját katonai szervezetekhez. Ezek alapján, folytatta az előadó, a szovjet hadtörténelem a honvédő harcok feltárásával és bemutatásával a hazafias és proletár internacionalista nevelést, a katonai tapasztalatok kutatásával és általánosításával a hadügy gyakorlati fejlesztését, a hősiesség, bátorság és áldozatkészség feltárásával és népszerűsítésével a szovjet haza és a testvéri szocialista országok védelmére irányuló készség fejlesztését segíti. Mindez egybefonódva és együttesen jelentős szerepet játszik a katonai káderek kiképzésében és nevelésében — fejezte be sok példával alátámasztott fejtegetését a korreferens.

Siegfried Meusel alezredes (Zabell magasabbegység) korreferátumában a csapattörténetírásnak a politikai-ideológiai munkában játszott szerepét elemezte. Beszámolt arról, hogy az egyes alegységekben működő hagyományörző körök a névadó forradalmi életpályájának bemutatása, a helyőrség forradalmi hagyományainak ébrentartása mellett nagy figyelmet fordítanak az alegység történetére, az abban korábban szolgáltak teljesítményére is. Ebből nő ki a csapatkrónikát meghaladó szintű csapattörténetírás. A kiemelkedő teljesítmények megismerése hasonlóképpen elérésére ösztö-

nöz, és ezt az agitációs és propaganda-munka tudatosan hasznosíthatja.

Ezután Prof. dr. *Wilhelm Nordin* altengernagy (Karl Liebknecht Hadtengerezési Főiskola) a hadtörténelmi ismereteknek és tapasztalatoknak az oktatásban való hasznosításáról szólt. Kiemelte, hogy Karl Marx életműve a tudósé és a forradalmaré, így a hadtörténelem politikai-ideológiai funkciójára helyezik a fő hangsúlyt. A háborúk és a hadművészet tanulmányozásával kívánják elevenné tenni a hallgatókban a haladó és forradalmi katonai hagyományokat. Külön figyelmet fordítanak a saját haderőnem múltjának elemzésére. E tárgy oktatása egyidőben tudatformáló és a gyakorlatot befolyásoló hatású. A hatás fokozását segítik elő az önképzőkori kabinet-foglalkozások.

Prof. dr. *Ernst Diehl*, az NSZEP KB tagja, a KB mellett működő Marxizmus—Leninizmus Intézet igazgatóhelyettese, az NDK Történelemtudományi Tanácsának elnöke „Hadtörténelem és szocialista történelemtudat” címmel tartott korreferátumot. Ebben azt hangsúlyozta, hogy a hadtörténelmi kérdésekkel, a forradalmi munkásosztály katonai teljesítményeivel, a párt hadpolitikai kérdéseivel, a proletariátus fegyveres harci hagyományaival való foglalkozásnak régóta szilárd helye van a történelemtudományi intézetekben folyó kutatómunkában is, ahogyan azt számos publikáció tanúsítja.

Prof. dr. *Wolfgang Scheler* sorhajókapitány (Friedrich Engels Katonai Akadémia) a háborúra és hadseregre vonatkozó marxi—lenini elmélet és a szocialista békestratégia dialektikáját vizsgálta hozzászólásában. Kiemelte, hogy napjainkban a munkásosztály, a szocializmus legalapvetőbb érdeke a béke, ezért a szocialista békestratégia az uralkodó és ez határozza meg, hogy a háborúra és a haderőkre vonatkozó tanok közül melyek kerülnek előtérbe és e téren milyen elméleti kérdések megoldása válik elsődlegessé. Ezek közül azt elemezte, hogy a háború ugyan továbbra is a politika más, erőszakos eszközeivel való folytatása, azonban a háború történelmi megjelenési formájában beállt alapvető változás következtében az imperializmus akarata ellenére a nukleáris háború már irracionális, objektíve nem alkalmas a politika folytatására. A szocializmus békestratégiájának ez az alapja és ez ha-

tározza meg katonai erőfeszítéseit is, amelyek arra irányulnak, hogy lehetővé tegyék az atomfegyverekkel vívandó háborút eredményező globálstratégiai szituációt.

Befejezésül Prof. dr. *Gerhard Förster* ezredes (Hadtörténelmi Intézet) korreferátuma hangzott el az ideológiai küzdelemből fakadóan a hadtörténelemre háruló feladatokról. Hangsúlyozta, a mai polgári hadtörténetírás arra kényszerül, hogy ideológiailag elleplezze az imperializmusban a nép és a hadsereg között éleződő objektív ellentmondást. Ennek elérésére differenciálás nélküli képet adnak a hadtörténelemről, sőt visszaélnék haladó hagyományokkal is, amelyeket beépítenek reakciós koncepciójukba. Mindez azt jelenti, hogy a marxista—leninista hadtörténelemnek még intenzívebben, sokoldalúbban és differenciáltabban kell szembeszállnia a polgári hadtörténetírással a kutatás, publikálás, oktatás és propaganda területén egyaránt.

A tudományos ülés *Ernst Hampf* altábornagy (Nemzetvédelmi Minisztérium) zárszavával ért véget. Ebben kiemelte, hogy Karl Marx tanítását forradalmár harcosok új generációi naponta újra élettel töltik meg. A felszólalások tanúsították, hogy eleven örökség a szocializmus és a béke egysége, ez testesül meg a szocialista haza fegyveres védelmében, a szocialista fegyveres erők ezzel a békét is biztosítják. A hadtörténelem a maga tudományos eszközeivel ehhez úgy járul hozzá, hogy leleplezi az emberiség- és haladásellenes imperialista rendszert, háborús előkészületeit és békét veszélyeztető stratégiáját. A hadtörténelem a haderőkben folyó politikai-ideológiai és hadelméleti munka alkotórésze, amely a személyi állomány felkészítésében, kommunista nevelésében és személyiségformálásában nélkülözhetetlen.

Befejezésül feltétlenül meg kell említenünk, hogy a honvédelem erősítése érdekében a hadtörténelmi kutatás, oktatás, publikálás és propaganda terén végzett kiemelkedő érdemeiért *Erich Honecker*nek, az NSZEP KB főtábornokának, az NDK Nemzetvédelmi Tanácsa elnökének nevében Heinz Hoffmann hadseregtábornok, nemzetvédelmi miniszter ezen a tudományos ülésen nyújtotta át a Scharnhorst-érdemrendet az NDK Hadtörténelmi Intézetének, amely most ünnepli fennállásának 25. évfordulóját.